

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวความเชื่อของสังคมไทยตั้งแต่ดั้งเดิมมักเชื่อว่าความสามารถในการมองเห็นเป็นสิ่ง ที่ขาดไม่ได้สำหรับการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวัน บางคนถึงกับมองว่าหากต้อง กลายเป็นคนตาบอดเท่ากับชีวิตไปถึงจุดสิ้นสุดแล้ว เพราะคงไม่สามารถจะทำสิ่งใด ๆ หรือ ช่วยเหลือตนเองได้อีกต่อไป ซึ่งเป็นมุมมองของคนที่เขาชีวิตผูกติดอยู่กับความสามารถในการ มองเห็นแต่เพียงอย่างเดียว ความคิดในลักษณะดังกล่าวนี้ถูกปลูกฝังและถ่ายทอดมาเป็น ระยะเวลายาวนานจนทำให้สังคมและตัวคนพิการเองเชื่อว่าคนพิการทางการมองเห็นเป็น กลุ่มคนที่เป็นภาระของสังคม นำเวทนาสงสาร จึงควรได้รับการสงเคราะห์ให้มีชีวิตอยู่รอด ไปวัน ๆ จากรัฐบาล และได้รับการดูแลจากสังคม จากทัศนคติในเชิงลบดังกล่าวมานี้ส่งผลให้ มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทางการมองเห็นด้วยการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม โดยมีได้พิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงและศักยภาพที่ พวกเขามีอยู่ เป็นผลทำให้คนพิการทางการมองเห็นขาดโอกาสที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ในด้านต่าง ๆ หรือพัฒนาความสามารถเพื่อทดแทนข้อบกพร่องทางการมองเห็น ขาดโอกาสใน การมีงานทำ รวมทั้งขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของสังคม ในปัจจุบัน ยังมีคนพิการทางการมองเห็นอีกเป็นจำนวนมากที่มีความเชื่อว่าความพิการของตนไม่ต่างอะไร ไปจากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ที่แต่ละคนต่างก็มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้นไม่ว่าอย่างใดก็อย่างหนึ่ง เช่น เด็กมีข้อจำกัดในด้านอายุและประสบการณ์ คนชรามีข้อจำกัดในด้านความแข็งแรงของสุขภาพ ร่างกาย คนที่ไม่เรียนหนังสือมีข้อจำกัดในด้านความรู้ คนจนมีข้อจำกัดในด้านทรัพย์สินเงินทอง คนพิการทางการมองเห็นเป็นเพียงบุคคลที่มีข้อจำกัดในการมองเห็นแต่เพียงเท่านั้น การที่เขา มองไม่เห็นไม่ได้หมายความว่าเขาจะไม่สามารถเรียนรู้หรือรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม เขายังสามารถใช้ประสาทสัมผัสอย่างอื่นที่มีอยู่เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก ยังสามารถ ใช้สมองและสติปัญญาคิดวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ยังมีแขนขา ที่สามารถเคลื่อนไหวและเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ได้โดยอิสระ เมื่อได้มีการจัดสภาพแวดล้อมและ สื่อต่าง ๆ ในรูปแบบที่คนพิการทางการมองเห็นจะสามารถเข้าถึงได้ และเปิดโอกาสให้พวกเขา ได้พัฒนาความสามารถของตนจนเต็มตามศักยภาพ คนพิการทางการมองเห็นก็จะมี ความสามารถไม่แตกต่างไปจากผู้ที่สามารถมองเห็นได้ และยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติได้ด้วยเช่นเดียวกัน

ในยุคปัจจุบัน สังคมโลกยอมรับในศักยภาพและศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ต่อคนพิการทางการมองเห็นมากขึ้น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สังคมและหน่วยงานภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้คนพิการทางการมองเห็นเข้าถึงบริการสาธารณะได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะในด้านบริการทางการแพทย์ การศึกษา การขนส่งสาธารณะ รวมทั้งด้านการประกอบอาชีพ ประเทศไทยก็ได้รับเอาแนวคิดดังกล่าวนี้เข้ามาโดยสะท้อนให้เห็นผ่านทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้บัญญัติรับรองในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และความเสมอภาคกันของบุคคลในสายตาของกฎหมาย มิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพ อีกทั้งยังสนับสนุนให้รัฐดำเนินการจัดอุปสรรคและส่งเสริมเพื่อให้สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นด้วย แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยยังคงปรากฏว่า คนพิการทางการมองเห็นยังอยู่ภายใต้การเลือกปฏิบัติและถูกกีดกันจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ การศึกษา การแสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน และขัดแย้งต่อเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีลำดับชั้นต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับ ทั้งที่ใช้บังคับอยู่ก่อนหรือหลังการมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังคงมีการใช้ถ้อยคำที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของคนพิการโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน และมีการใช้ถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจเพื่อเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางจำกัดสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจส่วนใหญ่มีความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบต่อความพิการ จึงส่งผลให้คนพิการทางการมองเห็นถูกจำกัดและสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อยู่เรื่อยมา

ดังนั้น หากได้มีการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายในลักษณะใดบ้างที่ขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับหลักการแห่งรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็นไว้ และทราบถึงข้อบกพร่องของมาตรการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อมุ่งส่งเสริมการใช้สิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น จะทำให้สามารถหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่าง ๆ เหล่านั้น ให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการทางการมองเห็น ตลอดจนหาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่มากระทบสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของมาตรการส่งเสริมการใช้สิทธิเสรีภาพให้เกิดประสิทธิผลและมีความเหมาะสมกับระบบกฎหมาย สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และสิทธิอื่น ๆ ของคนพิการทางการมองเห็นที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้

2) เพื่อศึกษาถึงแนวความเชื่อและทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อคนพิการทางการมองเห็น พร้อมประเด็นปัญหาที่สังคมไทยควรตระหนักต่อคนพิการทางการมองเห็น รวมถึงตลอดถึงการดำเนินการให้เป็นไปตามแนวนโยบายแห่งรัฐที่ได้กำหนดไว้

3) เพื่อศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถือว่าขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือมีลักษณะเป็นฐานในการใช้ดุลพินิจเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม อันมีลักษณะเป็นการจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น รวมถึงสภาพปัญหาอื่น ๆ ที่อาจถือได้ว่าเป็นการกีดกันคนพิการทางการมองเห็นในการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ

4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น

5) เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและป้องกันไม่ให้เกิดการบัญญัติกฎหมายที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต โดยมีลักษณะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมการใช้สิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะได้บัญญัติรับรองให้บุคคลเสมอกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีให้การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างจากสภาพทางกายหรือสุขภาพ แต่ในทางปฏิบัติยังมีกฎหมายเป็นจำนวนมากที่ทำให้คนพิการทางการมองเห็นซึ่งมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป เพราะเหตุแห่งความบกพร่องของสภาพทางร่างกายหรือสุขภาพ ไม่สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในปัจจุบันบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการทุกประเภท แต่มิได้คำนึงถึงความต้องการพิเศษของคนพิการทางการมองเห็นที่มีความแตกต่าง

ไปจากความต้องการของคนพิการประเภทอื่น หากได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำกัดหรือ ลิดรอนสิทธิของคนพิการทางการมองเห็น และวางมาตรการเพิ่มเติมเพื่อขจัดอุปสรรคและ ส่งเสริมการใช้สิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็น จะทำให้เกิดความเสมอภาคและ เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของคนพิการเฉพาะกรณีของคนพิการทางการมองเห็น ไม่ศึกษารวมไปถึงสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็นที่มีความพิการซ้ำซ้อนหรือ คนพิการประเภทอื่น ๆ โดยจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ความร่วมมือระหว่างประเทศกับกฎหมายไทยในการ ส่งเสริมและบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิของคนพิการทางการมองเห็น ตลอดจนกฎหมาย ในระดับสังคมโลกขององค์การสหประชาชาติ กฎหมายระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคของ ภูมิภาคยุโรป และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ตามความเหมาะสม

1.5 วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยเน้นการศึกษาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ กฎหมายในลำดับต่ำกว่ารัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับการค้นคว้า จากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร ข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต ทั้งทางนิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ เพื่อนำเอกสารทั้งหมดนี้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปและ แนวทางในการแก้ไขกฎหมายต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1) ทำให้ทราบถึงสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการทางการมองเห็น ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายฉบับอื่น ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์แก่คนพิการ ทางการมองเห็นและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการมองเห็นในการนำไป ประยุกต์ใช้ต่อไป

2) เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของกฎหมายสำหรับคนพิการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันว่าในทางปฏิบัติ คนพิการทางการมองเห็นสามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เพียงใด เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เกิดประสิทธิผลต่อคนพิการทางการมองเห็นมากขึ้นในทางปฏิบัติ

3) เพื่อให้ทราบแนวความคิด ทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติในแง่มุมของกฎหมายระหว่างประเทศทั้งในระดับสังคมโลก ระดับภูมิภาค และกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ที่ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนพิการทางการมองเห็นไว้

4) เพื่อกระตุ้นเตือนให้รัฐและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ตระหนักถึงคุณค่า ศักยภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการทางการมองเห็นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมว่าบุคคลเหล่านี้มีสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในการที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพ ความเสมอภาคเท่าเทียม และความยุติธรรม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข และมีศักดิ์ศรีเทียบเท่าบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

5) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และแนวทางในการปฏิบัติต่อคนพิการทางการมองเห็นสำหรับหน่วยต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในอันที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม